

גיאורג סאיקו: ההסתערות

בכביש הופיעו שני אוטובוסים גדולים, גדושים אנשים במדים, מכונות-ירייה על גבותיהם. אחוז אי-נעימות בעליל, וכמו ביקש לכסות עליה, אמר האיש: "הורה, עכשיו זה נגמר, אותו סדלאק הוא פה!" הוא ייצב עמידתו, אירגן את חגורו, רכס את כפתורי מעילו, ונדמה היה כאילו עודו עומד וממתין, כמתרחק אל עולם רב-חשיבות יותר, עד ששאל רוברט: "הממונים עליך?"

האיש חייך במבוכה ניפרת. והתעשת:

"שטויות! בוא ניכנס. סוף-סוף אני המפקד".

רוברט פסע פסיעה לעבר הבית, אך הלז נעץ מבטו, כמהופנט, במכוניות. אולי באמת לא עכשיו הרגע המתאים לו ללגום קימעה. המכוניות נעצרו. האנשים קפצו מתוכן, ובראש כולם אחד, רחב-כתפיים מאד, במדים דומים לשל "אותו אדם", על-כל-פנים היו גם לו חרב-פרשים ואבזמי-פריפה כשל זה, והוא קרב מיד אל הבית. איש בריא, ערמוני, קצר-רגליים כלשהו. בצעדים נמרצים ורוהבים דרך בעשב. החיילי המודגש שבו התבלט מיד לעין.

בתחילה כמו לא חש ברוברט כלל, איש לא היה קיים לגביו חוץ מן הממונה עליו. שלנוכח מנה כה גדושה של משמעת וקשיות עוד חזקה עליו מבוכתו:

"ובכן, תודה, הר לויטנאנט. ראה-נא את זה שם"—והוא הורה בכיוון הכפר.

הסגן לא מצא כי יש בו בכפר מן המיוחד. רוברט וחנה החליפו מבטים ביניהם. אף בלב רוברט נולדה בתוך כך זחיחות-דעת-של-כלום, וכהרף-עין נתחוויר לו שאין זו באה מעומק-הלב. בלי-משים הביטו גם הם לעבר הכפר. שוכן היה בלא-ניע באוויר השמש הכבד של בין-הערביים, כמו מת בו הכל, אפילו תרנגולת לא גיתרה על הדרך. ככל שנסתבר לו לרוברט שמעתה תחול תפנית במאורעות וירצינו קימעה, כך נעשה דימוי זה בלתי-נסבל יותר ויותר. כמו מסיכה חסרת-משמעות, שמאחריה נתעבתה מתיחות, ורחישה עלתה ודריכות, שלא שעתה עוד לאפשרויות הנרצות של הישג נכסף. אף לא הוצרך להסתכל בחנה, חש מאחרי שוויון-נפשה המופגן באותה מידה של התרגשות, כאילו אחזה גם בה דממתו המאוימת של הכפר ואף בה מצפה-ומצפה היא לשעת ההתפרצות.

היכן הגברים? בבהו רווי-השמש נעשתה ההשערה ודאות כמעט שהגברים נחבאים בבתיים. לשווא האשים רוברט את עצמו בכך שמן הדין היה לו להרגיש בכך עוד קודם, על-פי סימנים כלשהם. יותר ויותר נבצר היה להתחמק מן הקרוב לבוא, שעמד לעמת אותם, על-כרחם, אם כידידים אם כאויבים. כלום לא נתממשה כבר בקרב אנשיה-מיליציה הפנייה אל העוינות? חושדנית נתגודדו עתה יחדיו. עם זאת נטה רוברט להבחין בפניו של "האדם הזה", שבטחונה-העצמי גובר-והולך. אף העמדת-

פניו החשובה נעשתה עכשיו משהו שלא יכול עוד רוברט לחייך למראָה. בדומה לתכונתו הלא־אנושית, המקוממת ומשניאה, של משהו שעליך להשמידו כדי להתפרק מן המתיחות האיזומה.

היה לו לסגן קול רועם, חריף, שבו כמו נתרכזה כל העדיפות החיילית שבכוחו להציג לעין־כל, ודומה כאילו הדבר עומד ביחס מיוחד אל התנהגותו של האחר, כאילו האחר מתגדל בכוח קול זה. לגבי שניהם היתה כנראה חשיבות רבה בכך שיפנו זה אל זה בלי הרף ב"הר לויטנאנט" ו"הר אוֹבר־לויטנאנט".

עכשיו נתן גם הסגן דעתו על הכפר, בלי להיזקק למשקפתו. השקט שם כמו סופי היה, הדמי וכל המוסתר בו—מוחלטים. פרגית אחת, הירחר רוברט, אחת־יחידה מאלו התרנגולות הלבנות, שעוד לפני־הצהריים התקררו המונים־המונים בכל הסביבה! כאילו מסוגלת תרנגולת כזו לפרק את המתיחות, ולשוב ולהחזיר את המתרחש מן המאיים אל הכבוש והרגיל, הסתבר שהסגן על־כל־פנים מסוגל היה למשהו מעין זה. הוא צרח במלוא ריאתו:

"להסתער! אני אומר הס־ת־ער!"

"כן, אבל... אם הוא מיושב?"

קולו של הסרן הידרדר יבבנית, עד אפס־קול. המצב נעשה והלך תמהוני והוליד אפשרויות של מה־בכך.

"מובן שהוא מיושב. הרי כאן דגל מתנוסס—הרי שבהכרח הוא מיושב".

ופעם ראשונה הפניית־ראש לעבר רוברט, והשאלה, מכוונת בעליל אל רוברט:

"הגיוני, לא כך? וזה עומד פה ואיגו עושה כלום, פשוט אינו זו. לא ייאמן!"

גם הסרן פנה עכשיו אל רוברט, משתפל, מוכן לעשותו עֵד ומשתף־פעולה:

"אני אינני עושה כלום!"

הוא נשתוחח נואשות בפרץ מעושה של צחוק:

"זהרי אני את הסיור... לפני רבע שעה, פחות—האדון היה נוכח, לא כך? כי, זהו,

אני שלחתי סיור!"

"מגוחך", שאג הסגן, "להסתער, לה־ס־ת־ער!"

האנשים שרבעו עצלים לאורך תעלת־הכביש, דחוקים בצל עצי־השדרה, עמדו על רגליהם, אחדים קרבו ובאו, משוכים לשמע הצווחות. הם עמדו שווי־נפש והקשיבו. כנראה מורגלים היו בהתנצחויות כאלו שבין קציניהם.

הסרן הזדקף מלוא קומתו, הוא אמר בקריצת־עיניים ובקול צרוד אך פתע מאושש־להתמיה:

"אז מישוהו כאן כנראה לא תפס עדיין מהי משמעת ומי כאן באמת המפקד—

יכול היה הדבר להיות רמו שהשפעתו עמו, כי הסגן לא מצא מענה לכך. מחרישים נעצו רגע עיניהם זה בזה, ועיניו של הסגן נכנעו מעט־מעט. עוד הוא מהדק את שיניו, עד שסנטרו מזדקר לפנים דמוי־יתד, בהבעה אכזרית של חוסר־רחמים ושל זעם, ומבטו קיפח מכוחו, שקע אוֹבד־עצות בכניעה. הניגוד שבפנים אלה הראה משהו בלתי־מתגשר, מדאיב, וכה חריף היה עד שהסרן נסוג להרף־עין. אך הוא תפס מיד

את נצחוננו וטעמו, ראשו נטוי לפניו, זרועותיו אל מתניו, עיניו נוצצות-ברשע, ושפתותיו מפושקות ברהב. רק עכשיו חש רוברט שהסרן גבוה כדי הציראש לפחות מקומתו של הסרלמשמעו.

כלום צריך היה עוד למלים כדי לאושש את עמידתו, להוכיחה בממש, או שמה חש בסכנה? שפן השליטה בפניו של הסגן נתמעטה והלכה בזרימה המאפילה שגאתה ועלתה בגרונו. עם סומקהשבץ נתפוגגה-והלכה בעליל הכנעת-המבוכה בעיניים: באחת חלק היה להן במרץ רווי-המשטמה של הסנטר. כלום ביקש הסרן להשיב לאחור במלים את התפנית הזאת, כלום היה נצחוננו בלתי-סביר כל-כך בעיני עצמו עד שלא היתה לו דרך אלא להחלישו? הוא פתח פתיחות אחדות בנו אחר זו, ובנסותו לקרוא בקול שקע מיד באפס-קול:

"מחכים! אני אומר מחכים, מובן?" אף שצריך היה לראות מה מתרחש בפנים האלה, או שמא דווקא משום שראה זאת, הוסיף בקירקור פייסני שיכול היה להיחשב לחישה:

"הרי אין אנו מחליטים, מה אנו מספנים אם נחכה?"

במבטו הזועף של האחר, שעתה-זה עוד היה מהסס, ניצתה האש, נוקבת, זועמת. עם זאת היה האיש חיילי ככל שיכול אדם להיות בכלל. בקול חותך:

"אני מודיע בהכנעה, אני הולך לדווח, אל הרב-סרן, יאבול! כן! עדים כאן"—והוא הצביע עכשיו על רוברט:

"האדון הזה שמע כל מלה. אדוני מסרב לפעול. בעצם חייב הייתי במקום ל— ל— ל—"
—הוא אך פתח בתנועה רבת-משמעות את נרתיק-אקדחו—"בפני אינו צריך להצ-
טדק, לא בפני!" פתאום פנה החלטית לאחוריו, שלף חרבו וצרח:

"המחלקה לפקודתי!"

פקודותיו הבהילו את האנשים מיד. דקות אחדות לאחרי-מכן שטפו כולם בכידונים מוטים לעבר הכפר, נפלו מלוא-אפיים ארצה, קפצו, המשיכו בריצתם. המפקד המודח השלים מיד עם המצב. בלי ספק צורך היה לו להסביר את הענין לרוברט:

"סדלאק זה הוא בכלל בלתי-סימפטי למדי. לפניו, זהו, היה במשטרה. אך שם היה לו איזה ענין ולכן העיפו אותו. עכשיו התנדב, והוא רוצה בכל מחיר להצטיין, ששוב יקבלו אותו. הו, סדלאק זה!"

מכל אלה נשתמעה הערצה-שבעל-כרחו יותר מאשר גינוי, לפי שהפעולה רבת-הסיכויים כנראה קלעה ועשתה עליו רושם.

"חצוצרן צריך שיהיה לנו, שיוציק להסתערות!"

רוברט הסכים:

"הליווי המוזיקלי, אם אפשר לומר כך, הוא הדבר היחיד שעוד חסר להתקפה זו".
היתה זו הסתערות שההרמוניה שלה לא נפגמה אלא במעט על-ידי השטח, ושהתאי-
מה מאין כמוה ממש לדימוי ההסתערות שמדמה בנפשו הנוער המתבגר, על-הרוב, בראש כולם רץ המפקד החדש וחרבו שלופה, האקדח מוכן לירי בשמאלו. מאחריהם, בקצב מתון של מסתכלים, הלכו הסרן ורוברט עם חנה, הכביש, לרוע-המזל, מנע את

ההקפדה על התמונה החיילית. הוא נמשך גבוה קצת יותר מן השדות סביב, האנשים הוכרחו לטפס ולעלות בשיפוע, זרזים המתינו למפגרים, וכשהיו כולם למעלה כבר התמידו על הכביש, בפניסה לפפר נדחקו כליל זה אל זה עד שאי־אפשר היה עוד לדבר על הסתערות. אלא שכבר אחרי הבתים הראשונים נעשה המצב מרנין יותר. כיכר־בית־הספר השתרעה נכחם הרקב, ובקצה עמד בית־הקומות היחיד שכבר מרחוק נתגלה שהוא בית־הספר.

דלתות נעולות וחלונות סגורים, ואף לא זכר של נפש־אדם בשום מקום. לא־כלום, פרט לזה שפתאום, וכמענה על פקודת הסגן, התחילו כל הכלבים לנבוח. רעש נורא, הווריאציות המשונות ביותר של זעם נביחות, יללות, יבבות והתיפחיות־איך־אונים ובכיות חנוקות עם טילטול השרשרות. לא היה שום אחר של התנגדות זולת רעש זה, שעל אף כל ריבוי צורותיו היה לו לכולו אופי כלבי כל־כך עד שפשוט שלל כל מחשבה על המשך המעשה המלחמתי. האנשים כיתפו בלי־משים את רוביהם, עמדו אובדי־עצות ונבוכים מעט, אחדים הדליקו סיגריות, וכבר עלו ציחקוקים ונשמעו חידודים בקול. אבל קולו של הסגן שטף על פניהם במאמץ מרעים, והוכיח שעדיין אין משימתו אבודה בעיניו. כמעט־רגע קמה דממה, ומיד שוב התחיל הגעש, בזעם־ליל־ויבב כה נואש כאילו ידע כל בן־כלבים במה הענין, והוא סוחט את מאמץ־התמצית מריאתו. הפעם אכן עלה בקולם לגבור על הקול הצורח, שלא נואש מלכוון את האנשים אל בית־הספר של הכפר.

בית־הספר היה ריק לגמרי, רק בגינה שמאחור מצאו את אנשי הסיוור ששלח הסרן עסוקים בקטיפה פירות. אחד עמד על הסולם וקטף את האגסים, ושני האחרים תחבום לילקוטם ולא־שפות־הפדורים שלהם. מבוכת־מה כמו תקפה עכשיו גם את הסגן. אך אז צץ במחו הרעיון שצריך היה לעזור הלאה משם:

“אל בית־הקהל! היכן בית־הקהל?”

אי־אפשר היה להכחיש: המשימה לא נולדה במזל טוב. הבית שבלוח המרושת שלו, שעליו כל מיני הודעות, ניכר כבית־המועצה, שכן בריחוק מכיכר־הכפר ונראָה דל ביותר. באמצע החדר, כמו עתה־זה נעזב, עריבת־החביצה, ולידה קערות אחדות חלב. בענפים הדקים שבחלון זוג חזיות, ולפניהם החתולה, בלא שאפשר יהיה להסיח את דעתה במאומה. מציפייה מתמדת, שוב ושוב הניחה את כפה, בוחנת, על לוח־הזוגית הלא־מובן.

האנשים בעטו בשברי־הכלים הנרמסים. בכלל היו הפלים מעטים כאן מדי, פחות מכדי אכזבתם הגוברת. סוף־סוף! בחצר מאחרי שער־האסם הפתוח שתי נשים, שפרקו תלתן מן העגלה אל הגיגית. הסגן תפס מיד בזרועה של הצעירה:

“היכן הגברים?! בלי שום תירוץ, כי אז—”

הגברים! רוברט נאחו מתיחות, ובעיני חנה הבחין זהירות גוברת־פתע, שריגשתה הרועדת התרסנה רק בקושי גם בו. אולי אפילו עכשיו עוד היה הכל עולה לטובה, לולא פרצו־פתחו האנשים את שער־האסם האחורי. השמש זרמה פנימה חשרות־חשרות, ובן־רגע הפכה את הכל לאבק־והב פורת. הנערה הספיקה ליהחלץ וקראה:

"ישו, צחורת־הראש בחוץ!"

הקשישה לא אמרה ולא־כלום אלא יצאה אל האחו בחוץ. צחורת־הראש היתה פרה מעוברת מאד, שפס צהבה־לבן אחד לה על ראשה ואחד על בטנה, אך לבד מזאת כולה שחומה־אדמדמת. לעסה כשהיא רגועה לגמרי ואף לא הסבה ראשה. האשה מיהרה אליה ואחזה בקרני הפרה. הסגן מיהר אחריה.

"ובכן־אז, מהר, היכן הגברים?"

פתאום עמדו כולם מסביב לפרה. עינה של האשה גלשה־טיפסה בלי־משים לעבר היער, ועיני הצעירה שוטטו בעקבותיה. שתיהן החרישו.

היער התנשא בשיעור ניכר מעל לשטח עוד בטרם יגיע אל ההר עצמו, אך בין שדות־האחו ובין היער נמשכה רצועה של עצים גדועים, שעיטרה כשׁבל את המורדות. גושיה־השורש העצומים, שבחלקם נעקרו מן הקרקע עם הגדיעה, נזדקרו שלש־ארבע שורות אל־על, סוללות כקומת־אדם ועוד, מעפר־אדמה וסבך־שרשים, מחסה מצוין, שמאחרי היתה שליטה מלאה עד אפסי המישור.

"בואי הביתה פנימה!" אמר רוברט וניסה לקחת את חנה הצדה. האחרים עדיין דבר קים היו זה לזה בצניפה אחת. שתי הנשים נראו מוזרות, תמימות־דעים כמו שררה ביניהן. עיניהן העמיקו אלו באלו, שוטטו שוב למעלה אל שולי היער, נמרצות, גלויות.

"בואי!" גרר רוברט את חנה בכוח הצדה. "שבי לפחות כאן, מאחרי ערימת התבן. אני נשאר פה קרוב". הוא הכריע־הושיב אותה, בתנועה שלא התירה שום התנגדות.

אפשר חש הסגן שבנסיונות הפחדה ובגערות אין להשיג הרבה. ידו אחזה עכשיו בכתף הקשישה אך האשה החזיקה מעמד, אף לא ניסתה להשתחרר. היא הידקה את שפתותיה עד שכמעט לא נראו עוד, ומבע מבודח ביצבץ בפניה. הסגן הכביד בכל כוחו, אך האשה לא השמיעה הגה.

פתאום הרפה ממנה והתיצבה מעברה השני של הפרה, שנגסה מן העשב כאילו אין הדבר נוגע לה. האשה והגבר שוב מדדו זה את זה, וכאשר שלף את החרב והסמיכה אל כרסה המעוברת של הפרה כבר חייך בוטח בנצחוננו.

פניה הבוטחים והעשקניים של האשה נתפרכמו וחיש־מהר לבשו חרדה מבוהלת:

"יש־מאריה...."

הדברים גוועו בפיה. אף האשה הצעירה נראתה כמי שאינה יכולה להניע אבר. פיה נפער כבועקה אילמת. אחדים מן האנשים קרבו־ניגשו, אחרים פנו לצדדים. שרר שקט מעיק. הסגן נשתהה עוד רגע, שיהיה נצחוננו ברור בתכלית, ואחר פתח ואמר, ומבטו עובר חליפות אל הנשים ואל החרב:

"אם לא תאמרו זאת עכשיו, אני מכה! אני הורג את הפרה ואת העגל גם־כן. בפעם האחרונה: איפה הגברים שלכן? ובכן—"

קול הדממה פשט ומילא את העולם. כלום היה זה מחמת האינוס, מחמת הפשיעה ברכוש זר? כלום היה זה החכמני והמרושע, או שמא היתה כאן נגיעה באותה נקודה

שבה כל החייהנות־חיים־מכותו חייב לערוב זה את זה? שמא היו אלה כל אותם דברים כאחד. הזרוע נעה אט־אט והתרוממה. פתאום קפצה לאחוריה, וכבר תלשה את המטפחת מעל ראשה. רק פעם או פעמיים הניפה אותה לעבר היער, והסגן כרע־נפל ארצה כמו שק.

רבוץ היה מתחת לחרבו לצד הפרה ולא זע. בלא ההד שם למעלה בשולי־היער לא היו רובם מבינים, מן־הסתם, שהיתה זו ירייה. עכשיו התרוצצו מצטווחים, ואפילו הפרה נתקפה אותה התרגשות כללית. היא דידתה כמה פסיעות קדימה. מה שקרה עכשיו נעוץ היה כנראה באי־הבנה. שנים מן האנשים התכוונו לתפוס את הפרה ולהחזירה ורצו אחריה, אחד מימין ואחד משמאל, וכל אחד החזיק ברובהו המכודן. הכל התרחש מהר מדי. שתי היריות באו בזו אחר זו, כאשר כמעט השיגו האנשים את הפרה. זו נשארה עומדת. מרחחת באחד האנשים. היתה הפסקה קלה, בה נסוגו האנשים, ורק נשמע קולו המתקטע של הסרן, שמילמל וחוזר ומילמל:

“לא אמרתי זאת? וכי לא אמרתי? הרי מיד אמרתי זאת. לא כן?”

אף אחד לא העז עוד ליקרב אל הפרה. אז השמיעה הקשישה מלים אחדות לעבר הנערה. זו ניגשה, ותוך שהיא מוליכה את הפרה אל הרפת השמיע מישוה, כנראה איזה סמל, מספר פקודות בצווחה. לקולן התנפלו האנשים על הדשא ולחצו על הדק נשקם. רוברט ישב ליד חנה מאחרי ערימת־התבן.

התחיל ירי פרוע, שמן היער לא ענו עליו. התעורר רושם שהללו יורים כבתחרות, לראות מי יכלה את כדוריו ראשון. רוברט שלף סיגריה, וכאשר זקפה חנה את שפתיה העביר אותה חליפות אל פיה ואל פיו. הכול היה מדכדך מאד, ועם זאת מגוחך עד לכאב. שעה ארוכה לא־י־סוף עברה עד שפילו הזרזים ביותר לפחות את כדוריהם.

בקטע הכביש בין שני גגות נמוכים הופיע עכשיו רב־סרן לודריק. הוא לא בא מן הפלוגה שלו אלא מפיכר־הכפר. עוד מרחוק קרא:

“הפסק אש! הקץ לשטויות!”

המעטים שהוסיפו עדיין לירות הפסיקו מיד. ואל הסרן:

“והוא... שיסתלק עם הכנופיה, אבל תיכף־ומיד!”

הסרן קפץ לדום והצדיע. במסיבות אחרות אפשר היה לחייך על כך: כל־אימת שדיבר הרב־סרן עם האנשים נהג כאילו אין כאן עסק עם חיילים, ואילו אנשי־המיליציה הראו מיד עמידה חיילית במופגן.

הרב־סרן יצא אל השדה. סרן־הנוטרים קרא אחריו מיד ברוב־דאגה:

“אבל, אדוני הרב־סרן, הרי זה מסוכן. אני מבקש בהכנעה כי שם, זהו, שם האויב,

זה מאד מסו— — —”

קולו גוע בקרבו. ברור היה שהרב־סרן לא יחזור על עקביו. הוא נעלם למעלה בין הגדעים.

רוברט הביט בסגן־הנוטרים, שהיום ביקש להצטיין ויהי־מה. מבט אחד די היה בו

לקבוע שלעולם לא תהיה לו עוד הזדמנות לכך. גם שני האחרים היו בלא רוח־חיים. היו רק שלש היריות האלו. רב־סרן לודריק חזר כעבור שעה קלה, ורוברט וחנה נספחו עליו. הם הלכו במשעול־שדות מאחרי שורת־הכפר הדלילה. רוברט ביקש לשאול את הרב־סרן מה מצב־העניינים, בעצם. אך עכשיו היה זה מיותר, כנראה. לסוף אמרה חנה:

"שלושה הרוגים! זה נורא".

הרב־סרן אמר: "לא בכל מקום עבר הדבר בחסד כלי־כך".

(א. ב.)

